

- **NEKO LIKO RIJEČI / MISLI O LICI**

Dobih zadatak od našeg uvaženog predsjednika da kao Ličanin kažem vama, moji suputnici, nekoliko riječi o mojem rodnom i do 1971. živućem kraju. Tom zadatku pristupam sa mog stajališta, pa vas molim za oprost ako griješim. Dakle, ne želim vam pričati o zemljopisu i svim podacima koje o Lici znate ili možete saznati više od mene; neću govoriti o fascinantnim ljepotama od kojih ćete neke danas vidjeti; neću vam pričati o N. Tesli, jer ćete o tome dobiti bolje informacije danas posjetom njegovoj obnovljenoj rodnoj kući, 4 km udaljenoj od moje rodne kuće; ni o A. Starčeviću mom rođaku u 5. ili 6. koljenu čija je rodna kuća oko 2 km udaljena od moje, pa ni o Marijani i Marijanu Matijević te drugim velikanima Like.

Mene ponuka "Pismo majci u Zagorje" Ivana Dončevića da vam kažem nekoliko riječi o međuljudskim, dakle i našim, odnosima na površini oko 5.000 kvad. km, i s nekoliko detalja pokažem zašto je na tom području početkom 20. st. živjelo preko 200 000 ljudi, a danas jedva 50 000 s trendom daljeg pada.

A što Dončević na početku pisma kaže, citiramam : "Kažu da je Lika zemlja vukova; opora, neprijazna, siva. Zimi sjeverni vjetar briše tragove ljudi i životinja, raznosi u magli granice brda i dolova; ljeti pod užarenim nebom pukotinom zijeva crvena zemlja, jetko miriše oštra i rijetka trava, vri kamenjar zmijama, a čobanica pjeva: "Oj slobodo, alaj si krvava".

Dakle, Dončević potvrđuje moju, često ponavljanu, tezu kako teritorij zemlje ili kraja može poslužiti:

1. ili a) kao igralište suradnje svakoga sa svakim ili svih sa svima: mene i tebe; naroda/nacije s drugim narodom; vjere/religije s drugom vjerom; stranke/partije s drugom strankom ili, općenito, Lika kao svaki drugi kraj može biti teren suradnje ljudi dostojnih pojma Čovjek;

2. ili b) Lika, ili bilo što drugo, služila je, služi i može služiti za dominaciju nekoga nad nekim: Ivana nad Jovanom, Srbina nad Hrvatom, katolika nad pravoslavcom, HDZ-ea nad SDP-eom, komunista nad nekomunistom, a najčešće, nečovjeka nad čovjekom.

Kako je trend dominacije lakši od trenda suradnje, jer mu treba manje ljudske misli do koje put nije lak, dapače, prava je sizifovska muka, imamo rezultate kakve imamo i koji su za mene kao Ličana nepoželjni. Priznajući svoju krivicu koju rađa lijenost, nesposobnost i kukavičluk u pomaganju boljitku, priupitao bih vas da li da stanem ili nastavim? (U eventualnom nastavku:)

Hrvat sam (igra slučaja) iz obitelji s 4 brata (otac i 3 strica) te gotovo maloljetnim ujakom, u partizanima. Sudbina, slučaj ili nešto drugo, još uvijek se pitam. Moj otac, najstariji brat, imao je, rekao bih, nos da ocjeni smrad/rugobu njegova vremena, onoga prije i ovoga našega. Naime, naš dalji rođak, koji je imao sina u, ocu, suprotnoj strani, pitao je moga oca kada će doći kraj zlu i tko će u borbi pobijediti. Moj otac mu je odgovorio (citiram kako mi je djed Joko pričao): "Striče, kraj (čega?, mislimo!) je blizu i vidim pobjedu na našoj strani, ali kakava će pobjeda biti i tko će u njoj uživati, ja ne znam".

Nedugo nakon tog razgovora usud je dodijelio ocu da neprijateljskog vojnika, gotovo susjeda, sprovede do ratnog suda. Upali su u zasjedu i moj otac je ranjen, da bi ga jedan ustaša, ne želim mu reći ime ni identitet, priupitao želi li prelazak na njegovu stranu ili smrt, pa je otac dobio metak u čelo. Nije meni, 2 sestre i bratu i našoj majci bilo lako, ali sam spoznao da je ubojica, kasnije je i on ubijen, veća žrtva od mog oca, jer na vagi pravde ne može dobiti prolaznu ocjenu iz ljudskog dostojanstva. Ja svom ocu dugujem što živim život kome je oprost primarniji od osвете, Pravda primarnija od prava i dostojanstvo primarnije od života.

Kao dijete partizana i sam sam skoro platilo tu činjenicu. Naime, čuvao sam blago s izbjeglicom, iz Podlopače, gle

čuda, izbjegla od partizana, i naišli su 2-ca ustaša, od koji me jedan, uhvativši za kosu, pitao tko sam i čiji sam, a nakon spoznaje tražio nož kako se vražje sjeme nebi kotilo. Njegov ga suborac, gotovo grubo, odgurnuo i spasio moju glavu, pa sad znam da generalizacija ustaša, partizana, četnika, SS-ovaca...ne vodi u dobro. Imao sam priliku za osvetu, ali sam sretan što sam nadrastao tu potrebu.

Zaključit ću: Manipulacija ljudima pomoću ciljeva koji ne vode k suradnji ljudi/ naroda/ nacija/ vjera/ religija/ grana ljudskih djelatnosti/ stranaka...iscrpljuje životne sokove i siječe životne korijene, pa je to razlog što Lici,uz sve njene potencijale, prijeti pustoš. Nažalost, nije u tome Lika usamljena. Ipak, uz žalost ima radosti i nade. Možda radosti i nadi pomogne naše druženje i ovaj izlet, još više ona slijedeća druženja i izleti.

17.svibnja 2014.

Karlo Marković

PS

Pitam sebe Vas i Univerzum: Kakva bi bila moja odgovornost da su moji roditelji bili na suprotnoj strani ili da sam, igrom slučaja, rođen u Srbiji, Bosni ili bilo kojoj točki kugle zemaljske?

Usput, jako me žalosti što suborci moga oca nisu vodili računa da posljedica mora biti pametnija od uzroka te što nisu shvatili da je oprost osobina Čovjeka, a osveta osobina NEčovjeka.

13.7.2014.

Karlo